

Nic Waal – synder i sommersol, pioner og barnepsykiater

Michael 2025; 22: 187–190

doi: 10.5617/michael.12418

Livet til den fargerike psykiateren Nic Waal (1905–1960) og det hun har etterlatt seg, var tema for et meget godt besøkt seminar i Helsehistorisk forum. Hennes egenartede personlighet og spektakulære kontaktnett vakte oppsikt i tiden hun levde, og interessen for hennes liv og virke er åpenbart fortsatt stor.

Det strømmet folk til seminar i Helsehistorisk forum om psykiateren Nic Waal 3. april 2025. Forhåndspåmeldingen tilsa 174 tilhørere. Hvorfor slik interesse?

Nic Waal, født som Caroline Schweigaard Nicolaysen i en borgerlig Oslo-familie, kombinerte gode evner og sjarmerende framferd med en dynamisk personlighet i en tid som var moden for nettopp dette. Hun gjorde i 1920- og 30-årene opprør mot alt. Hun var i opposisjon mot familien, mot autoriteter i fag og politikk og levde ut sine ideer. Hun ville ha frihet på alle livets områder. Dette ga gjenklang i tiden og er kanskje også noe av grunnlaget for den vedvarende interessen for henne.

Hun kom tidlig inn i kretser som ble betydningsfulle, blant annet i det politisk og kulturelt radikale Mot Dag-miljøet. Hun ble kjent med forfatteren Sigurd Hoel (1890–1960) i Paris i 1926. Som flammende forkjemper for seksuell frihet og kvinners selvstendighet fikk hun riktignok anføtelser da den 14 år eldre Hoel fridde til henne, men hun giftet seg likevel med ham i 1927. Hun er godt gjenkjennelig som en av hovedpersonene i Hoels braksuksess, romanen *Syndere i sommersol* fra 1927, for øvrig filmet både i 1934 og 2001. Men ekteskapet gikk ikke så bra, og i 1937 giftet hun seg igjen, nå med ingeniøren Wessel Waal (1894–1966). Hennes tredje ekteskap endte tragisk i 1954, da ektemannen, legen Aleksander Helju (1916–1954), druknet i en båulykke hun selv bare så vidt overlevde.

Figur 1: Fullt i det store auditoriet på Ullevål sykehus ved Helsehistorisk forums seminar om Nic Waal (1905–1960). (Foto: Øivind Larsen)

Hun ble cand.med. i 1930 og godkjent psykoanalytiker i 1933, etter utdanning både i Berlin og Oslo. Alt fra studietiden drev hun opplysningsvirksomhet om tidens hygieniske og sosiale debatter. Nic Waal ble spesialist i psykiatri i 1951 og i barnpsykiatri i 1953. Innen psykiatrien var

hun kontroversiell, blant annet fordi hun ble begeistret for den østerrikske psykoanalytikeren Wilhelm Reich (1897–1957), som bodde i Oslo i årene 1934–1939, og for hans omstridte orgon-teorier. Hun utviklet for øvrig selv en psykiatrisk behandlingsmetode som kombinerte fysisk undersøkelse av muskelspenninger med psykoterapi.

Figur 2: Et av de mest brukte fotografiene av Nic Waal, den strenge legen. Det finnes mange andre bilder av henne. Portrettene er påfallende forskjellige, fra lyshåret og ungpigeaktig student til et med Marlene Dietrich-liknende image fra Berlin-tiden.

Figur 3: Professor Håvard Friis Nilsen hadde dypdykket i Wilhelm Reichs liv og kunne presentere Nic Waals faglige kontekst i viktige år (1). (Foto: Øivind Larsen)

Figur 4: Professor Helge Waal fortalte om sin mors liv og levnet og viste blant annet bilder fra sin bok om henne (2). (Foto: Øivind Larsen)

Figur 5: Hva er den faglige arven etter Nic Waal? Anne Benedicte Skirbekk, dagens klinikksef ved Nic Waals institutt kunne berette om en allsidig barnepsykiatrisk virksomhet. (Foto: Øivind Larsen)

Figur 6: Nic Waals sønnesønn, Magnus Wessel Waal, er filmregissør og arbeider med et prosjekt om sin bestemor. (Foto: Øivind Larsen)

Men Nic Waals egen psykiske helse var også sviktende. Det var oppturer og nedturer, lys og mørke.

Under den annen verdenskrig var Nic Waal aktiv i motstandsarbeidet, og hun var i 1942 blant annet med på en evakuering til Sverige av jødiske barn.

Psykisk helse hos barn og unge var hennes hovedanliggende. I 1951 åpnet hun *Dr. Waals institutt for barn med tilpasningsvanskeligheter*, som fra 1953 fikk navnet *Nic Waals institutt*, og som fra 2004 har vært en del av Lovisenberg sykehus. Det var et paradoks at den ultraliberale Nic Waals faglige arv skulle bli ført videre i diakonissenes høyborg.

En redigert versjon av hele seminaret kan ses på nett (3).

Litteratur

1. Nilsen HF. *Du må ikke sove: Wilhelm Reich og psykoanalysen i Norge*. Oslo: Aschehoug, 2022.
2. Waal H. *Nic Waal: det urolige hjerte*. Oslo: Pax, 1991.
3. Nic Waal – hennes tid og vår tid. *Helsehistorisk forum*. <http://youtu.be//Z6CRTzKUOeQ>

Øivind Larsen

oivind.larsen@medisin.uio.no

Øivind Larsen er professor emeritus i medisinsk historie ved Universitetet i Oslo.